

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد / بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم / از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: دمیتری نفیودوف (DMITRY NEFYODOV)

برگردان: ا. م. شبیری

۰۴ اپریل ۲۰۲۵

جاذبه گذرگاه حمل و نقل بین‌المللی شمال-جنوب



عراق و بحرین در ردیف بعدی

|به نقشه سر صفحه توجه کنید! خود این نقشه، واقعیت مهمی را نشان می‌دهد: موقعیت ژئوپلیتیک ایران در میان سه قاره آسیا، اروپا، آفریقا و آب‌های آزاد جهان! این نقشه بروشنی نشان می‌دهد که علت اصلی خصومت کور امپریالیست‌های غربی به سردمداری امپریالیسم امریکا با میهن ما نه برنامه هسته‌ای کشور است و نه تقویت توان دفاعی (راکتی) آن! چه که آن‌ها از طریق آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، دستگاه‌های تجسی و نفوذی‌های خود در داخل ایران، بسیار خوب می‌دانند که ایران به دنبال ساخت سلاح هسته‌ای نیست (هر چند حق مسلم کشور است) و تولید سلاح‌های متعارف دفاعی کشور نیز با هیچ یک از قوانین و مقررات، منشورها و میثاق‌های بین‌المللی کمترین مغایرتی ندارد.

بنابراین، معلوم می‌شود دلیل اصلی کینه مالخولیانی غرب امپریالیستی نسبت به کشور ما، موقعیت ژئوپلیتیک آن به مثابه چهارراه گذرگاه‌های بین‌المللی شمال-جنوب و شرق-غرب در میان سه قاره و اقیانوس‌هاست و لاغیر.

همکاری های تجاری و اقتصادی بین مسکو و بغداد در حال توسعه است

در پایان ماه فیبروری سال گذشته، پس از نتایج دهمین جلسه کمیسیون بین دولتی روسیه و عراق در زمینه همکاری های تجاری، اقتصادی، علمی و فنی که در بغداد برگزار شد، یک توافقنامه دائمی «در زمینه همکاری در حوزه حمل و نقل بحری» امضاء شد. علاوه بر این، طرفین توافق کردند تا اواسط ماه اپریل سال جاری با مشارکت ایران کارگروهی تشکیل دهند تا چارچوب قانونی و مشارکت زیرساختی عراق در پروژه گذرگاه حمل و نقل بین المللی شمال-جنوب را نهایی کنند. پروژه مربوطه را که وزارت راه و ترابری در ماه مه ۲۰۲۳ تهیه کرده بود، دولت روسیه تصویب کرد. این سند را دمیتری زوروف، معاون وزیر راه و ترابری فدراسیون روسیه و رزاق محبیس السعداوی، وزیر حمل و نقل عراق امضاء کردند. طرفین «برنامه همکاری برای سال جاری و چشم انداز همکاری، از جمله در زمینه حمل و نقل جاده ای، ساخت و ساز و نوسازی زیرساخت های حمل و نقل» را مورد بحث و بررسی قرار دادند. احتمال دارد که روسیه به افزایش ظرفیت خطوط ریلی- بندری عراق و بنادر این کشور در خلیج فارس کمک کند. یادداشت تفاهم بین فدراسیون اتاق های بازرگانی عراق و اتاق بازرگانی و صنایع فدراسیون روسیه و تفاهمنامه متقابل بین گازپروم و شرکت نفت مرکزی عراق نیز از جمله اسناد امضاء شده می باشد. به گفته فواد حسین، وزیر امور خارجه [عراق]، شرکت های بزرگ روسی حدود ۱۹ میلیارد دلار در بخش نفت عراق سرمایه گذاری خواهند کرد. موضوع صادرات نفت از کردستان عراق به ترکیه و رویدادهای بین المللی و منطقه ای نیز در این مذاکرات مورد بررسی قرار گرفت. همانطور که معلوم است، صادرات نفت از منطقه خودمختار کردستان (اربیل) به بندر جیهان ترکیه در سال ۲۰۲۳ به دنبال تصمیم دادگاه دآوری بین المللی در پاریس بر اساس شکایت بغداد متوقف شد.

در صورت پیشرفت موفقیت آمیز کار و حل مسائل مرتبط، جغرافیای گذرگاه بین المللی شمال-جنوب به طور قابل توجهی گسترش می یابد و زمینه مساعدتری را برای تعاملات سیاسی فراهم می کند. بنادر عراقی بصره، فاو و ام قصر، جغرافیای بندری گذرگاه را در حوزه خلیج فارس گسترش خواهند داد. راه آهن ایران و عراق محدوده ریلی- بندری جنوب غربی گذرگاه بین المللی شمال-جنوب را توسعه می دهد. در اینجا سخن از راه اندازی قطعه ۴۵ کیلومتری خط بصره - خرمشهر در پائیز ۲۰۲۴ و همچنین، مسیر ۵۵۰ کیلومتری خط ریلی کرمانشاه - قصر شیرین-خانقین-بغداد می رود که امکان دسترسی به بنادر عراق را فراهم می آورند. بر اساس اطلاعات موجود، تأسیس یک شرکت سه جانبه مرتبط در سال های ۲۰۲۵-۲۰۲۶ نیز منتفی نیست. سرگئی تسیوبیلیف، وزیر انرژی فدراسیون روسیه و رئیس مشترک کمیسیون بین دولتی در بغداد اظهار داشت: «محمد شبعه السوداني، نخست وزیر عراق در ۲۷ فیبروری پیشنهاد کرد که گذرگاه مشترک با ایران، عراق و روسیه توسعه یابد. ما از این پیشنهاد کاملاً حمایت می کنیم. روی این اصل، به زودی یک کارگروه مشترک تشکیل خواهیم داد و برای ادامه گذرگاه حمل و نقل بین المللی شمال-جنوب از طریق این دو کشور تلاش خواهیم کرد».

این امر نه تنها از نظر اقتصادی، بلکه از نظر سیاسی نیز بسیار مهم است. زیرا، امریکا و انگلیس به طور دوره ای سعی می کنند بنادر ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز را که اهداف بالقوه حملات راکتی و خرابکاری اسرائیل هستند، مسدود کنند. به ظن قوی، مانور بحری مشترک ایران- چین- روسیه با عنوان «کمر بند امنیتی بحری ۲۰۲۵» در ماه مارچ در شمال اقیانوس هند، در پاسخ به این تحرکات برگزار شد.

بر اساس ماده ۳ این توافقنامه، «طرفین باید در رفع موانع توسعه حمل و نقل بین بنادر کشورهای خود همکاری کنند؛ نباید از مشارکت کشتی های یک طرف در حمل و نقل بحری بین بنادر طرف دیگر و بنادر کشورهای ثالث جلوگیری

نمایند». به این ترتیب، حمل‌ونقل بحری بی‌مانع فدراسیون روسیه و عراق با سایر کشورها که به مسیرهای بحری گذرگاه حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب نیز تسری پیدا می‌کند، تضمین شده است».

پیشتر، در نومبر ۲۰۲۴، نخست وزیر عراق ۵ اسکلۀ کانٹینری را که برای مدیریت رو به رشد حمل‌ونقل کانٹینری در امتداد مسیر شمال-جنوب طراحی شده بودند، در بندر فاو راه‌اندازی کرد. این پایانه‌ها می‌توانند سالانه حداقل ۴ میلیون کانٹینر استاندارد بارگیری شده (معادل ۲۰ فوت) را جابه‌جا کنند.

رئیس‌جمهور روسیه و نخست‌وزیر عراق در جریان صحبتی تلفونی در تاریخ ۲۱ نومبر ۲۰۲۴، «مسائل جاری همکاری‌های دوجانبه در زمینه‌های تجاری، اقتصادی، حمل‌ونقل، تدارکاتی و بشردوستانه را مورد بحث و بررسی قرار دادند. توجه ویژه‌ای نیز به اجرای پروژه‌های دوجانبه بزرگ در بخش انرژی (تولید مشترک نفت در جنوب و شمال عراق، برنامه‌ریزی توسعه ذخایر بزرگ گاز طبیعی و نفت در غرب و جنوب عراق) مبذول داشتند و بر تعهد متقابل برای گسترش بیشتر روابط دیرینه دوستانه و سودمند متقابل در راستای توافقات حاصله در جریان مذاکرات بین ولادیمیر پوتین و محمد السودانی در مسکو در اکتوبر ۲۰۲۳ تأکید کردند».

تصادفی نیست که علاقه‌مندی به کریدور شمال-جنوب «به عنوان یک جایگزین جزئی برای حمل‌ونقل بحری تحت کنترل غرب» در مطبوعات عربی و وبسایت‌های مراکز تحلیلی عربستان سعودی، کویت، عمان و امارات افزایش یافته است. در ماه مه ۲۰۲۴، بحرین عملاً به گذرگاه حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب پیوست و رئیس اداره حمل‌ونقل آن تفاهمنامه حمل‌ونقل و ترانزیت را در مسکو امضاء کرد. ضمناً، بنادر کویت (الکویت، الشعبیه) و بصره عراق از دیرباز بزرگترین نقاط ترانزیت در آب‌های شمال غربی خلیج فارس بوده و بندر منامه بحرین نیز جزو بزرگترین بنادر ترانزیتی کل منطقه محسوب می‌شود.

روابط تجاری دوجانبه بین روسیه و عراق نیز توسعه می‌یابد. همانطور که در جلسه کمیسیون بین‌دولتی اشاره شد، فدراسیون روسیه صادرات خود به این کشور خاورمیانه‌ای را در سال گذشته به میزان ۲۷ و ۸ دهم درصد افزایش داد. بخش عمده این محصولات را مواد غذایی (عمدتاً غلات و آرد غلات)، چوب و محصولات خمیر کاغذسازی تشکیل می‌داد. در عین حال، صادرات عراق به روسیه نیز تقریباً ۴ و یک دهم برابر افزایش یافت. صادرات عراق به روسیه را عمدتاً فرآورده‌های نفتی، انواع میوه و سبزیجات، منسوجات، سویا و روغن پنبه‌دانه تشکیل می‌داد. در ضمن، ظرفیت رشد صادرات محصولات کشاورزی از فدراسیون روسیه به کرانه‌های دجله و فرات تا سال ۲۰۳۰ بیش از ۳۰۰ میلیون دالر تخمین زده می‌شود.

علاوه بر این، علی‌رغم همه شایعات و انواع و اقسام وراچی‌ها، عراق و ایران مانند کویت همچنان با فدراسیون روسیه (و بحرین) در زمینه تنظیم تولید نفت در شرایط بی‌ثباتی در بازارهای جهانی انرژی همکاری می‌کنند. به این ترتیب، در پایان فیروزی، بغداد پابندی خود به توافق «اوپک +» را تأیید کرد و قول داد به منظور جبران مازاد تولید در دوره‌های قبلی یک برنامه به‌روز ارائه دهد.

همانطور که معلوم است، دولت اردوغان برای پروژه گذرگاه حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب، یک مسیر جایگزین به نام «مسیر توسعه» شامل یک دالان حمل‌ونقل چندوجهی را ترویج می‌کند که خلیج فارس را از طریق عراق و ترکیه به اروپا وصل می‌کند. با این حال، بی‌ثباتی کنونی در ترکیه، مشکل دیرینه کرده‌های این کشور و همچنین ناراضیاتی دیرینه بغداد از صادرات نفت قاچاق از میادین تحت کنترل دولت اقلیم کردستان، تردیدها در مورد اجرای قریب‌الوقوع آن را افزایش می‌دهد. در عین حال، گسترش احتمالی کریدور حمل‌ونقل بین‌المللی شمال-جنوب نه تنها توان رقابت آن را افزایش می‌دهد، بلکه موقعیت اقتصادی و ژئوپلیتیک خارجی روسیه را در خاورمیانه و نزدیک تقویت می‌کند.

بنیاد فرهنگ راهبردی

مطلب مرتبط:

کریدور انرژی روسیه و ایران در دسر برای و شننگن

گذرگاه حمل و نقل بین المللی شمال-جنوب

۱۴ فروردین-حمل ۱۴۰۴